

autonomia i heteronomia

el
desenvolupament
moral
de les
persones

Estructura moral de les persones

La moral s'origina en els costums d'una persona o d'un grup.

- Amb els nostres costums i comportaments, construïm la nostra “manera de ser”.
- Perquè la vida humana és un projecte, un continu “quefer-se”.

Estructura moral de les persones

La moral s'origina en els costums d'una persona o d'un grup.

- La moral s'integra en aquest "quefer-se",
 - Format per actes hàbits i costums i
 - Té a veure amb projectes, fins i normes els quals orienten la nostra vida.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

- Indica la inevitabilitat d'aquest “quefer-se”
 - atesa la indeterminació biològica dels éssers humans.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

- Pretén respondre a la qüestió **per què hi ha moral?**

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- Punt de partida:
Comparació entre
el comportament animal i
el comportament humà.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- En el comportament animal predominen les respostes innates.
- Respostes “específiques” perfectament adequades als estímuls del medi.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- Exemples:
 - La dansa de les abelles
 - El teixir teranyines
 - Les fileres de formigues
 - El nadar dels gossos
 - Pondre, els salmons, al lloc on van nàixer.

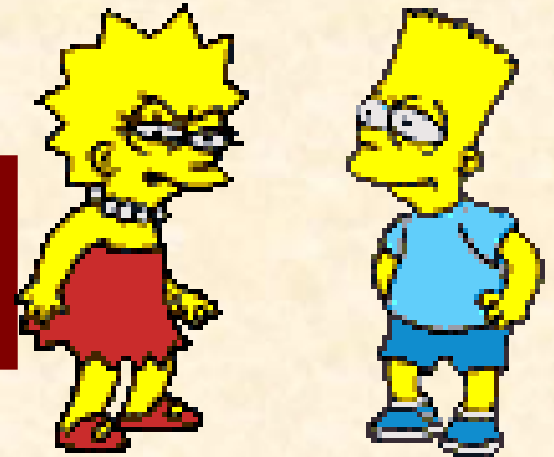

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- Els éssers humans manquem de comportaments instintius.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- Estem "**lliures-de**" els estímuls de medi.
 - La nostra plasticitat cerebral i la nostra "intel·ligència" ens permeten l'adaptació.
 - Les nostres respostes son inespecífiques.
 - ⇒ Hem de triar d'entre totes les possibilitats una.

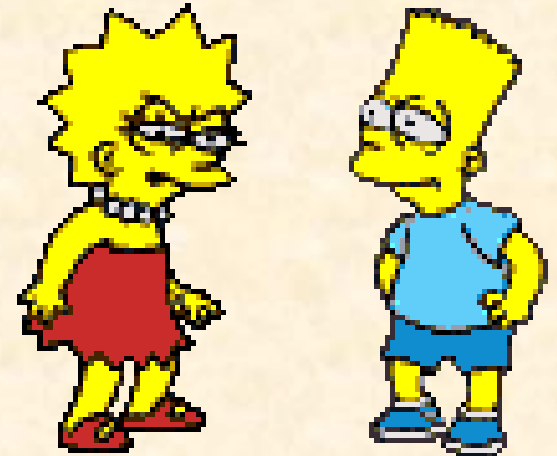

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

- Som “lliures-per-a” preferir segons el nostre projecte de vida.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

Conclusió:
**la moral és
constitutivament humana**

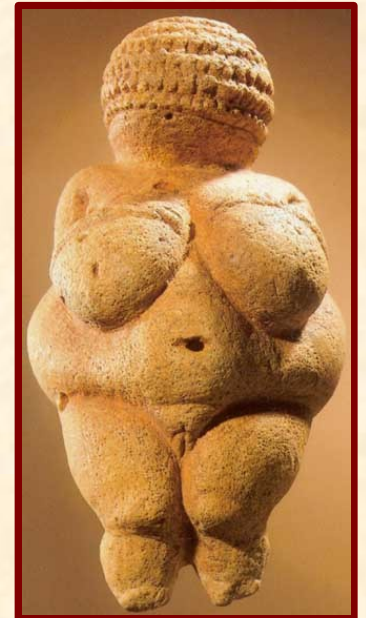

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

La moral és una necessitat
que ve exigida
per la indeterminació
biològica
dels éssers humans.

Estructura moral de les persones

Moral com estructura

Reflexió de Xavier Zubiri

Per açò podem parlar de
“**desenvolupament
moral**”
en les persones

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

El cognitivisme estructural de L. Kohlberg

La proposta de Carol Gilligan

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Tesi

Els estadis del desenvolupament moral es corresponen amb els estadis “naturals” del desenvolupament de la capacitat cognitiva (intel·ligència).

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Estadíos del desarrollo de la inteligencia, según Piaget

	Estadíos	Años (aprox.)	Características
Estadíos prelógicos	Sensoriomotor	0-2	Desarrollo de los reflejos innatos mediante la coordinación de acciones operativas físicas y esquemas de asimilación; preverbal
	Preoperacional	2-6/7	Capacidad de representarse la acción mediante la función simbólica, el pensamiento intuitivo y el lenguaje prelógico
Estadíos lógicos	Operacional concreto	7-11/12	Inicio del pensamiento lógico (operaciones lógico-matemáticas), ligado a objetos de la percepción
	Operaciones formales	11/12-15	Pensamiento lógico con carácter hipotético-deductivo, independiente de lo real

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Premisses

- Tota moral consisteix en un sistema de regles.
- L'essència de la moralitat cal cercar-la en el respecte a les regles.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Investigació

- Estudi del comportament infantil en el joc de les bales.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Distinció entre:

- La pràctica de les regles
 - l'ús de les normes
- La consciència de la regla
 - la manera en què els xiquets de diferents edats es representen el caràcter obligatori -heterònom o autònom- de les normes.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Consciència de la regla

Model de
desenvolupament
moral

Estadi de la regla motriu

- La norma és indicativa (no té caràcter coercitiu).

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Consciència de la regla

Model de desenvolupament moral

Estadi de la regla coercitiva

- La norma és respectada perquè es percep com una cosa sagrada i intangible, d'origen adult i d'essència eterna.
- Es concep la seua modificació com una transgressió.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Consciència de la regla

Model de
desenvolupament
moral

Estadi de la regla racional

- La norma és respectada perquè la seua força vinculant deriva del consentiment mutu.
- La norma pot ser modificada sempre que hi haja acord.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Conclusió

Hi ha dos tipus de respecte per la regla:

- el respecte unilateral
 - la regla és respectada pel seu origen adult
- el respecte mutu o cooperatiu
 - la regla és respectada perquè procedeix de l'acord entre iguals.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Conclusió

Aquests dos tipus de respecte es corresponen amb dos tipus de comportament social:

- El comportament heterònom
- El comportament autònom

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Aportacions més importants de Piaget:

- La pauta de desenvolupament moral va des de l'heteronomia fins l'autonomia.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Aportacions més importants de Piaget:

- La consciència moral:
 - Naix amb la interiorització heterònoma de les regles imposades per l'autoritat externa.
 - El seu desenvolupament segueix un curs evolutiu natural cap a l'autonomia, paral·lel al desenvolupament de la intel·ligència.
 - Mes, per arribar a l'autonomia necessita també de la cooperació entre iguals.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Objeccions:

- Descuida els factors motivacionals del judici moral (posa l'èmfasi en els factors cognitius).

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Objeccions:

- No atén prou les diferències individuals en el ritme del desenvolupament moral dels xiquets.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme de Jean Piaget

Objeccions:

- Subestima la riquesa i variabilitat de la personalitat infantil en descriure la complexitat del desenvolupament cognitiu i moral amb tres estadis seqüencials.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objectiu: superar de Piaget

- L'esquematisme:
 - perquè la reducció del tipus de morals a dos (heterònoma i autònoma) desdibuixa el caràcter evolutiu del desenvolupament moral.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objectiu: superar de Piaget

- La falta de precisió en plantejar la correlació entre:
 - La maduració moral i el desenvolupament intel·lectual; i
 - Les relacions socials.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Punt de partida: accepta de Piaget

- L'existència d'estadis en el desenvolupament moral.
- Trets dels estadis:
 - Són universals i regulars, i tenen una base formal-cognitiva.
 - Estan estretament relacionats amb el desenvolupament intel·lectual.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Hipòtesi

- Per damunt de les diferències de classe, sexe i cultura es produeix un desenvolupament del judici moral amb relació a la justícia i a la intencionalitat.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Investigació

- Iniciada el 1955 amb una mostra de 50 xics de classe social mitjana i baixa.
- Mètode:
 - Exploració de la capacitat d'emetre judicis morals i de forjar valors mitjançant dilemes morals.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional

Despreocupació absoluta cap als costums i les convencions socials.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional

Estadi 1

- Comportament orientat pel càstig i l'obediència.
- Contingut:
 - El correcte és obeir per a evitar el càstig.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional

Estadi 1

- Perspectiva social:
 - El xiquet és egocèntric.
 - Criteri per respectar les normes:
 - “Si no..., em castiguen”.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional

Estadi 2

- Comportament orientat per fins individuals i per l'intercanvi.
- Contingut:
 - El correcte és atendre els propis interessos i necessitats.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional

Estadi 2

- Perspectiva social:
 - El xiquet és individualista.
 - Reconeix interessos aliens.
 - Davant els conflictes cerca solucions concretes.
 - Criteri per respectar les normes:
 - Així em va bé

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional

Comportament acord amb els costums

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional

Estadi 3

- Comportament orientat per les expectatives i les intencions, les relacions interpersonals mútues i la conformitat amb les relacions socials.
- Contingut:
 - El correcte és exercir bé el paper assignat.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional

Estadi 3

- **Perspectiva social:**
 - Individu que es relaciona amb altres individus.
 - Es jutja per les seues relacions amb els altres.
 - És capaç de posar-se en el lloc de l'altre.
 - Criteri per respectar les normes:
 - No vull defraudar.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional

Estadi 4

- Comportament orientat pels sistemes socials i el manteniment de la consciència.
- Contingut: El correcte és
 - complir amb els propis deures amb la societat,
 - respectar l'ordre social i
 - procurar el benestar de la societat o del grup.
- Apareix la consciència del deure.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional

Estadi 4

- **Perspectiva social:**
 - S'imposa la intersubjectivitat.
 - El subjecte ètic defineix les normes i els rols individuals en termes de la funció que exerceixen en el manteniment del sistema social.
 - Criteri per respectar les normes:
 - Si no actuem així, açò serà una catàstrofe.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell transicional

Estadi 4,5

- Comportament caracteritzat per
 - un escepticisme-relativisme ètic extrem
 - un egocentrisme moral.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell transicional

Estadi 4,5

- Contingut:
 - El correcte són les eleccions personals i subjectives (basades en les emocions).
 - La consciència, els deures i allò "moralment correcte" són considerats arbitraris i relatius.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell transicional

Estadi 4,5

- **Perspectiva social: Individu**
 - independitzat dels criteris de la seua societat
 - pren decisions pròpies sense cap compromís amb la societat.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Les decisions morals es generen a partir de drets, valors i principis considerats universalment acceptables pels beneficis socials i l'equitat que reporten.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Té un marcat caire filosòfic:

- L'estadi 5
 - Construït sobre el contractualisme.
 - Predomina l'ètica utilitarista.
- L'estadi 6
 - Construït sobre el normativisme.
 - Predomina l'ètica kantiana.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 5

- Comportament orientat cap a la recerca d'un contracte social.
 - Té en compte:
 - els drets prioritaris i
 - la utilitat general.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 5

- Contingut:
 - El correcte és respectar:
 - els drets i valors bàsics i
 - els contractes legals d'una societat.
 - Aquesta decisió cooperativa es fonamenta en el lema utilitarista.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 5

- **Perspectiva social:**
 - Individu racional conscient dels valors i els drets previs als vincles i contractes socials.
 - Es concedeix prioritat a la societat.
 - Criteri per respectar les normes:
 - Cal respectar els drets dels altres.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 6

- Comportament orientat per principis ètics universals:
 - justícia,
 - igualtat de drets,
 - llibertats bàsiques i
 - respecte a la dignitat dels éssers humans.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 6

- Contingut:
 - El correcte és respectar els principis ètics universals.
 - Les lleis de cada societat s'han d'obeir si respecten els principis ètics universals.
 - En cas de conflicte, s'obeiran els principis ètics.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional

Estadi 6

- **Perspectiva social:**
 - Individu racional el qual reconeix la premissa moral bàsica:
 - Respectar els altres, com fins, no com mitjans.
 - Criteri per a respectar les normes:
 - Açò és el més just.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Característiques

- La invariabilitat de la seqüència evolutiva.
 - Els estadis són universals i irreversibles.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Model de desenvolupament moral

Característiques

- Es tracta d'un model seqüencial, no acumulatiu.
 - És més precís parlar de "estadi dominant".

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Conclusió

- La maduració del judici moral (l'autonomia moral) és el resultat de dos factors combinats:
 - El desenvolupament de les capacitats cognitives
 - L'adopció de papers socials.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objeccions

- És etnocèntric
- És androcèntric

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objeccions

Etnocentrisme

- En les investigacions fetes a Turquia ningú no hi havia arribat a l'estadi 6.
- Kohlberg contesta que l'estadi 6 no és superior a l'estadi 5, sinó una alternativa.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objeccions

Etnocentrisme

- La teoria de Kohlberg pressuposa que la moral dels homes blancs, adults, d'una societat capitalista altament desenvolupada, és l'estadi moral més avançat per a tota l'espècie humana.

Teories del desenvolupament moral

El cognitivisme estructural. Kohlberg

Objeccions

Androcentrisme

- Kohlberg feu les seues investigacions només amb xics.
- En nombrosos estudis, les dones sempre restaven al nivell convencional, la qual cosa semblava indicar un “subdesenvolupament” moral de les dones atès el caràcter jeràrquic dels estadis.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

El model de desenvolupament moral de Kohlberg
fa invisible
la autonomia moral de les dones.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- Les dones, i en general les persones marginades econòmicament i social, segueixen un model de desenvolupament moral diferent del model masculí proposat per Kohlberg;

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- les categories morals de les dones fan referència a variables de tipus
 - afectiu i
 - afiliatiu.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- El pensament moral de les dones té un “caire relacional”.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- Les dones i, en general, les persones marginades enfocarien la moralitat en termes de responsabilitat.
 - Perquè les dones perceben el seu “jo” fortament encadenat a les relacions amb altres persones.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- Els homes, en termes de reciprocitat o deures legals.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- El llenguatge femení reflecteix una ètica de l'atenció.
- el llenguatge masculí reflecteix una ètica de la justícia o moral de principis.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Primeres conclusions

- El món femení es guia principalment pels seus vincles de responsabilitat i d'atenció.
- El món masculí cerca solucions morals objectives i universalitzables.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Model de desenvolupament moral

Nivell preconvencional o egocèntric

Atenció al “jo”
per assegurar-nos la supervivència.

Transició al següent nivell:

- Valoració d'aquest judici com “egoista”.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional o d'abnegació

Entesa de la connexió entre el “jo” i les altres, amb el concepte de responsabilitat.

- El que és bo és atendre les altres persones (posposar-se a si mateixa).

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Model de desenvolupament moral

Nivell convencional o d'abnegació

Transició:

- Anàlisi del desequilibri entre autosacrifici i atenció a altres persones
- Reconsideració de la relació entre el “jo” i les altres.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Model de desenvolupament moral

Nivell postconvencional o d'autonomia

- La responsabilitat de l'atenció inclou alhora el “jo” i les altres persones
- Cal fer equilibris entre atendre's una mateixa i atendre les altres.

Teories del desenvolupament moral

La proposta de Carol Gilligan

Per què es complementen
l'ètica de l'atenció i l'ètica de la justícia,
Gilligan proposa:

- Fomentar en els xics la sensibilitat moral
- Conscienciar-nos que:

**promoure la felicitat pròpia i aliena
és alhora un dret i un deure.**